

A. SZABÓ LÁSZLÓ

A SZLOVÁKIAI NEMZETISÉGI KÖZOKTATÁSI SZÁMARÁNYOK

[NÁRODNOSTNÉ ŠKOLSTVO NA SLOVENSKU]

Általános bevezető

Évről évre megvizsgáljuk a szlovákiai nemzetiségek kulturális és oktatási életkörülményeit, majd rendre közreadjuk a helyzetükről szóló jelentéseket, de minden esetben azzal a keserű ténnyel vagyunk kénytelenek szembesülni, hogy az egyik oldalon az ambícióik és a lehetőségeik nincsenek egyenes arányban, másrészt viszont az egyes kisebbségek jogérvényesítése sem éri el az alkotmányos és törvényes garanciák szintjét. Ez elsősorban a kisebbségi sors elutasításának, valamint a nemzedékek óta rohamosan gyengülő, esetenként teljesen elhaló nemzetiségi identitástudatnak a számlájára írható. Az országban számon tartott némely nemzeti kisebbség képviselői közül a fiatalabb generációk esetében egyre kisebb jelentőséggel bír a nyelvi hovatartozás kérdése, és ennek köszönhetően lanyhul az igény a nemzetiségi nyelven működő oktatási és nevelési intézmények működtetése iránt is. Mára gyakorlatilag már csak a magyar és az ukrán kisebbség rendelkezik anyanyelvi óvodákkal és iskolákkal, s mindössze a kivételt erősítő szabályként jegyzi az iskolahálózat a Késmárki és Ólublói járások 13 német tanítási nyelvű osztályát, Csebény község 1 ruszin osztályának 7 tanulóját, valamint a pozsony-ligetfalusi bolgár magániskola 6 osztályának 50 gyereket. Szlovákiában jelenleg angol tanítási nyelvű alapiskolákba is többen járnak, mint ezen kisebbségek intézményeibe összességében. Ezért aztán a jelen tanulmány is kénytelen elsősorban a magyar és az ukrán minoritás helyzetét értékelni, valamint a róluk szóló statisztikai adatokat elemezni.

Mindez nagyban előrevetíti a szlovákiai kisebbségek jövőjét, hiszen a hagyományaik és kultúrájuk továbbadásában beállt hiátus jelentősen megnehezítheti a fonal újrafelvételét, valamint megmaradásuk elengedhetetlen eszközeinek tudatos fenntartását. Mindebben ugyanis kiváltképp jelentős szerepet játszik az iskola, amely a családi fészeken kívül is lehetőséget ad a kisebbségi nyelvek használatára és ápolására.

Az alábbi fejezetekben három év adatait próbáljuk meg összevetni. Első támpontként a 2001-es népszámlálást közvetlenül követő tanévet (2002/2003) vesszük figyelembe, majd három-három esztendő elteltével vizsgáljuk meg, hogyan változtak a közoktatási intézmények statisztikái, amelyek gyakorlatilag a legifjabb generációk körében végzett népszámlálásnak is tekinthetők, így aztán az elkövetkező évtizedek folyamatait is prognosztizálják.

A vizsgálat közreadása előtt (és a teljes kép megrajzolásához) szükségesnek tartjuk áttekinteni, hogy miről is árulkodott a lakosság 2001-es számbavétele. Az adatok szerint a szlovák nemzetiséget a megkérdezettek 85,8%-a jelölte meg, míg magyarnak 9,7% vallotta magát. Mindössze 1,7% volt a roma, 0,8% a cseh, 0,4% a ruszin,

0,2% az ukrán, illetve 0,1% a német nemzetiséghez tartozók aránya. Egyéb nemzeti-ségűként az ország lakosságának 0,2%-a szerepelt, míg 1%-nál nem tudták egyértelműen megállapítani a nemzetiséget. Valamelyest eltérés tapasztalható az anyanyelv (a megkérdezettek szülei által használt nyelv) szerinti megoszlásban, ahol a kisebbségek aránya némileg magasabb (83,9% szlovák, 10,7% magyar, 1,8% roma, 1% ruszin, 0,9% cseh, s egyaránt 0,1% ukrán, német és lengyel anyanyelvű). Ezen számok is azt igazolják, hogy nagy nehézségbe ütközne, ha különböző fajsúlyú adatokat próbálnánk meg összevetni. Ugyanakkor lényegesnek tartjuk, hogy minden információt a kontextus tükrében vegyünk górcső alá.

Változások a közoktatásban

Mielőtt hozzálátnánk a számok elemzéséhez, szükséges szót ejteni az oktatási rendszer változásairól, reformtörekvéseiről, azokról a különböző kezdeményezésekről, melyek törvényes keretek formájában is testet öltöttek a vizsgált időszakban.

A közoktatásban mindenekeelőtt az oktatási államigazgatást, valamint az iskolai önkormányzatok tevékenységét szabályozó (Tt. 596/2003-as számú) törvény, illetve az oktatás finanszírozásának módját meghatározó (Tt. 597/2003. számú) jogszabály eredményezett radikális változásokat. Főképp az utóbbi vezetett az intézményhálózat szűkítéséhez, mivel egyes önkormányzatok az alacsony gyereklétszám miatt sok esetben kénytelenek voltak lemondani az óvodák és iskolák fenntartásáról.

A változások második hulláma a 2006-os kormányváltás utáni periódusra esik. Az ebben az időszakban elfogadott jogszabályok elsősorban az oktatás tartalmi kérdéseit igyekeztek szabályozni, de sajnálatos módon a tárca számos rendelkezése nemzetiségellenes elemeket is tartalmazott. Bár ezek a törekvések nem minden esetben érték el céljukat, a kisebbségi tudatban súlyos nyomokat hagytak, s ez esetenként befolyással lehet(ett) a gyermeküknek óvodát vagy iskolát választó szülők körére is.

Közoktatási szám adatok

Mivel a szakközépiskolák és a sajátos képzést biztosító speciális iskolák terén nem igazán mérvadó a statisztika (hiszen a kisebbségek nyelvén oktató intézmények híján a nemzetiségi tanulók sok esetben kénytelenek szlovák nyelvű iskolát választani), ezúttal csupán az óvodák és az alapiskolák körét vizsgáljuk. Kiváltképpen ugyanis csak bennük mérhető reálisan a nemzetiségi jelenlét, illetve a nyelvhez való ragaszkodás mértéke.

A számokat és a hozzájuk fűzött megjegyzéseket a teljesség igénye nélkül adjuk közre, a tanulmány terjedelmi korlátai egyébként sem teszik lehetővé a teljes körű elemzést. Mindenesetre sok-sok érdekesség – esetenként egy-egy anomália is – kiolvasható a számokból. A végső értelmezést viszont ezúttal az érdeklődő olvasóra bízunk. A számok egyébként is sokatmondóak.

Óvodák, csoportok és gyerekek százalékarányai az intézmény nevelési nyelve szerint												
Összesen		Nevelési nyelv										
		Szlovák	%	Magyar	%	Ukrán	%	Német	%	Egyéb	%	
2002	Óvoda	3235	2925	90,42	373	11,53	36	1,11	0	0	0	0
	Csoport	7524	6924	92,03	555	7,38	45	0,6	0	0	0	0
	Gyerekek	151125	140938	93,26	9484	6,28	700	0,46	0	0	3	0
2005	Óvoda	2945	2644	89,78	352	11,95	27	0,92	0	0	0	0
	Csoport	6795	6259	92,11	510	7,51	24	0,35	0	0	2	0,03
	Gyerekek	141814	132504	93,44	8890	6,27	384	0,27	0	0	36	0,03
2008	Óvoda	2871	2591	90,25	350	12,19	11	0,38	0	0	2	0,07
	Csoport	6908	6377	92,31	507	7,34	14	0,2	0	0	10	0,14
	Gyerekek	138186	129078	93,41	8723	6,31	236	0,17	0	0	149	0,11

Megjegyzés: Az óvodák számánál a %-ban kifejezett arányok összege több mint 100, mivel egyes intézmények két nevelési nyelvűek (pl. szlovák-magyar, szlovák-ukrán).

Óvodák

Első pillantásra azt kell észrevennünk, hogy a táblázatban korábban (még a 90-es években is) szereplő német óvodák teljesen eltűntek a palettáról, valamint radikálisan visszaesett az ukrán nyelvű kisdudóvók száma. Így gyakorlatilag csak a szlovák és magyar nyelven működő intézmények találhatók meg az országban.

Az óvodák száma 2002 és 2008 között 364-gyel (11%-kal) csökkent, az egy óvodára eső csoportok száma viszont némileg emelkedett (jelenleg 2,4 csoport/óvoda). Ugyancsak valamelyest nőtt az egy óvodára eső gyerekek száma (48).

Az intézmények számának csökkenése nagyrészt a jogviszonyok megváltozására vezethető vissza, hiszen 2002-ben az önkormányzatok eredeti jogkörévé vált az óvodafenntartás, és a súlyosbodó gazdasági körülmények miatt több településen döntöttek intézménybezárások mellett. Megfigyelhető viszont, hogy ez az óvodabezárási hullám jobban érintette a szlovák nyelvű közösségeket, s ennek eredménye, hogy míg az ország minden nyolcadik óvodájában van magyar nyelvű csoport, csak minden tizenhatodik gyerek látogatja azokat.

További érdekesség, hogy míg 2002 és 2005 között a csoportok száma 10%-kal csökkent, 2005-től 2008-ig 1,6%-kal nőtt. Ez viszont csakis az újabb szlovák csoportok megnyitásának köszönhető, hiszen a kisebbségek óvodai osztályainak száma továbbra is csökkenő tendenciát mutat. Ráadásul az ukrán csoportok száma mintegy 70%-kal esett vissza a 2002-es esztendőhöz viszonyítva.

Az óvodások összlétszáma 6 év alatt 12 939 gyerekkel csökkent (8,56%). Ebben az esetben is az ukránokra vonatkozó adat a leginkább sokkoló, mivel az ő létszámcsökkenésük az ukrán csoportot látogató gyerekek esetében kétharmados.

Ha a 2008-as esztendő számait és arányait vizsgáljuk, a legnagyobb szelet természetesen a szlovák óvodáké, a magyar óvodák számaránya azonban magasabb, mint amire a népszámlálási adatok alapján következtethetnénk. Ez is elsősorban azzal lehet összefüggésben, hogy az önkormányzati döntések alapján egyelőre kevesebb magyar nyelvű intézmény jutott a bezárás sorsára.

Amennyiben viszont már a gyerekek számát vesszük figyelembe, az arányok eltérő képet mutatnak. Itt a magyar óvodát látogatók számaránya már csupán 6,31%.

A nevelési nyelv alapján történt felosztás után vesszünk egy pillantást a gyerekek nemzetiség szerinti megoszlására. Ebben az esetben külön is érdemes megvizsgálni a különböző fenntartású óvodákat, bár az egyházi és magánintézmények szinte kizárólag szlovák nyelvűek. Itt hasonlóképpen a 2002 és 2008 közötti változásokat pró-

bájluk meg elemezni, amelyek arról tanúskodnak, hogy míg az önkormányzati óvodákban csökkent a gyereklétszám, addig az egyéb óvodatípusok fejlődésnek indultak, számuk egyre magasabb, és természetesen az őket látogató gyerekek létszáma is jelentősen emelkedett.

Gyerekek megoszlása nemzetiség szerint – Önkormányzati intézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
Szlovák	136 674	0,91	126 836	0,91	121 800	0,91
Magyar	11 808	0,08	10 784	0,08	10 111	0,08
Ukrán	179	0,00	57	0,00	53	0,00
Német	14	0,00	19	0,00	10	0,00
Ruszin	45	0,00	65	0,00	58	0,00
Cseh	61	0,00	52	0,00	46	0,00
Lengyel	3	0,00	10	0,00	6	0,00
Roma	1 071	0,01	1 323	0,01	1 246	0,01
Egyéb	139	0,00	143	0,00	182	0,00
Külföldi	188	0,00	227	0,00	237	0,00
Összesen	150 182	1,00	139 516	1,00	133 749	1,00

Gyerekek megoszlása nemzetiség szerint – Egyházi intézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
Szlovák	465	77,89	1352	88,89	1908	92,04
Magyar	84	14,07	108	7,10	111	5,35
Ukrán	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Német	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Ruszin	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Cseh	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Lengyel	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Roma	46	7,71	56	3,68	47	2,27
Egyéb	0	0,00	1	0,07	0	0,00
Külföldi	2	0,34	4	0,26	7	0,34
Összesen	597	100,00	1521	100,00	2073	100,00

Gyerekek megoszlása nemzetiség szerint – Magánintézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
Szlovák	339	97,98	687	88,42	2177	92,09
Magyar	2	0,58	0	0,00	1	0,04
Ukrán	0	0,00	1	0,13	0	0,00
Német	0	0,00	0	0,00	5	0,21
Ruszin	0	0,00	0	0,00	1	0,04
Cseh	0	0,00	0	0,00	4	0,17
Lengyel	0	0,00	0	0,00	2	0,08
Roma	4	1,16	79	10,17	84	3,55
Egyéb	0	0,00	2	0,26	5	0,21
Külföldi	1	0,29	8	1,03	85	3,60
Összesen	346	100,00	777	100,00	2364	100,00

Az önkormányzati fenntartású óvodáknál gyakorlatilag semmiféle számottevő változás nem tapasztalható. Ha mégis valamit ki kellene emelni, az a roma nemzetiségűek számarányának emelkedése, valamint a ruszinok és a németek számának ingadozása lehetne, miközben a nagyobb létszámú nemzetiségek fogyásáról beszélhetünk.

Az egyházi óvodáknál a magyarok jelenléte jelentősen apadt, ami elsősorban annak eredménye, hogy ma is csak a Nyitrai kerületben korábban létrejött 4 magyar óvoda működik, újabbak nem létesültek, míg a szlovák egyházi óvodák száma a vizsgált időszakban gyakorlatilag megháromszorozódott.

Összességében elmondható, hogy amíg a szlovákok száma 8,4%-kal lett kevesebb az adott korcsoporton belül, a magyarok száma 14%-kal csökkent, ugyanakkor pedig az ukránok fogyása majdnem 30%-os. Ezzel együtt az óvodások közt mára már csupán 7,4%-nyi a magyar, ami jelentősen elmarad a 2001-es népszámlálás (már akkor is riasztó) adataitól.

Ha árnyaltabb képet szeretnénk kapni a fentebb említett változásokról, érdemes kerületenként is megvizsgálni, milyen folyamatok zajlanak az egyes régiókban, mennyire általánosak a korábbi megállapítások.

Gyerekek megoszlása nemzetiség szerint – Óvodák összesen

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
Szlovák	137 478	90,97	128 875	90,88	125 885	91,10
Magyar	11 894	7,87	10 892	7,68	10 223	7,40
Ukrán	179	0,12	58	0,04	53	0,04
Német	14	0,01	19	0,01	15	0,01
Ruszin	45	0,03	65	0,05	59	0,04
Cseh	61	0,04	52	0,04	50	0,04
Lengyel	3	0,00	10	0,01	8	0,01
Roma	1 121	0,74	1 458	1,03	1 377	1,00
Egyéb	139	0,09	146	0,10	187	0,14
Külföldi	191	0,13	239	0,17	329	0,24
Összesen	151125	100,00	141814	100,00	138186	100,00

Óvoda – önkormányzati

Kerület	Gyerekek összesen	2002																			
		Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%	
Óvodai	16046	15547	96,89	0,11	301	1,88	10	0,06	2	0,01	1	0,01	6	0,04	6	0,04	69	0,43	87	0,54	
Nagyyszombati	15522	11641	75,00	0,11	3783	24,37	1	0,01	0	0,00	0	0,00	0	0,00	59	0,38	10	0,06	17	0,11	
Trencsényi	16234	16192	99,74	0,03	42	0,26	2	0,01	0	0,00	0	0,00	0	0,00	18	0,11	8	0,05	11	0,07	
Nyitrai	18526	14241	76,87	0,03	4138	22,34	0	0,00	3	0,02	0	0,00	1	0,01	100	0,54	23	0,12	14	0,08	
Zsolnai	19667	19624	99,78	0,04	43	0,22	3	0,02	1	0,01	0	0,00	0	0,00	16	0,08	3	0,02	12	0,06	
Besztercebányai	17554	15576	88,73	0,03	1762	10,04	2	0,01	1	0,01	1	0,01	1	0,01	170	0,97	6	0,03	23	0,13	
Eperjesi	24544	24146	98,38	0,01	1	0,00	144	0,59	37	0,15	0	0,00	1	0,00	197	0,80	4	0,02	11	0,04	
Kassai	22089	19707	89,22	0,03	1823	8,25	12	0,05	0	0,00	1	0,00	5	0,02	505	2,29	16	0,07	13	0,06	
Összesen	150182	136674	91,01	0,12	11808	7,86	179	0,12	45	0,03	3	0,00	14	0,01	1071	0,71	139	0,09	188	0,13	
Kerület	Gyerekek összesen	2008																			
		Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%	
Óvodai	15499	15056	97,14	0,03	238	1,54	4	0,03	0	0,00	2	0,01	6	0,04	5	0,03	54	0,35	129	0,83	
Nagyyszombati	14430	10929	75,74	0,10	3414	23,66	2	0,01	0	0,00	0	0,00	3	0,02	39	0,27	15	0,10	12	0,08	
Trencsényi	15089	15057	99,79	0,03	32	0,21	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	0,01	5	0,03	7	0,05	9	0,06	
Nyitrai	17088	13155	76,98	0,08	3760	22,00	2	0,01	0	0,00	3	0,02	1	0,01	110	0,64	19	0,11	24	0,14	
Zsolnai	18376	18335	99,78	0,02	41	0,22	0	0,00	1	0,01	0	0,00	0	0,00	13	0,07	12	0,07	11	0,06	
Besztercebányai	16032	14109	88,01	0,04	1714	10,69	5	0,03	2	0,01	3	0,02	4	0,02	160	1,00	16	0,10	13	0,08	
Eperjesi	22761	22253	97,77	0,01	508	2,23	31	0,14	61	0,27	0	0,00	1	0,00	401	1,76	2	0,01	7	0,03	
Kassai	20241	17942	88,64	0,01	1652	8,16	12	0,06	1	0,00	10	0,05	2	0,01	590	2,91	18	0,09	22	0,11	
Összesen	139516	126836	90,91	0,12	10784	7,73	57	0,04	65	0,05	40	0,01	19	0,01	1323	0,95	143	0,10	227	0,16	
Kerület	Gyerekek összesen	2008																			
		Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%	
Óvodai	16122	15647	97,05	0,06	266	1,65	5	0,03	0	0,00	0	0,00	5	0,03	0	0,00	78	0,48	111	0,69	
Nagyyszombati	14239	10964	77,00	0,10	3219	22,61	0	0,00	0	0,00	1	0,01	2	0,01	11	0,08	21	0,15	11	0,08	
Trencsényi	14174	14149	99,82	0,02	25	0,18	1	0,01	0	0,00	0	0,00	0	0,00	5	0,04	7	0,05	5	0,04	
Nyitrai	16356	12741	77,90	0,06	3496	21,37	0	0,00	1	0,01	1	0,01	1	0,01	64	0,39	15	0,09	28	0,17	
Zsolnai	17944	17896	99,73	0,03	48	0,27	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	13	0,07	6	0,03	21	0,12	
Besztercebányai	15158	13318	87,86	0,01	1666	10,99	1	0,01	0	0,00	1	0,01	0	0,00	141	0,93	13	0,09	17	0,11	
Eperjesi	21119	20677	97,91	0,02	442	2,09	44	0,21	57	0,27	0	0,00	2	0,01	320	1,52	3	0,01	11	0,05	
Kassai	18637	16408	88,04	0,01	1459	7,83	2	0,01	0	0,00	2	0,01	0	0,00	692	3,71	39	0,21	33	0,18	
Összesen	133749	121800	91,07	0,12	10111	7,56	53	0,04	58	0,04	6	0,00	10	0,01	1246	0,93	182	0,14	237	0,18	
Kerület	Gyerekek összesen	Különbőség 2002 és 2008 között																			
		Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%	
Óvodai	76	100	100,64	-7	58,82	-35	88,37	-9	50,00	-2	0,00	-1	0,00	-1	83,33	-6	0,00	9	11,84	24	127,59
Nagyyszombati	-1283	-677	94,18	-1	90,91	-564	85,09	-1	0,00	0	-	0	-	-	-	18,64	11	-0,86	-6	64,71	
Trencsényi	-2060	-2043	99,18	0	100,00	4	-	-1	50,00	0	-	0	-	0	-	27,78	-1	0,05	-6	45,45	
Nyitrai	-2170	-1500	89,47	3	150,00	-642	84,49	0	-	-2	33,33	1	-	0	100,00	-36	64,00	-8	0,37	14	200,00
Zsolnai	-1723	-1728	91,19	-2	75,00	1	-	-3	0,00	-1	0,00	1	-	0	-	81,25	3	-0,17	9	175,00	
Besztercebányai	-2396	-2258	85,50	-5	16,67	-96	94,55	-6	14,29	-2	0,00	-1	0,00	-29	82,94	7	-0,29	-6	73,91		
Eperjesi	-3425	-3469	85,63	2	166,67	1	0,00	-100	30,56	20	154,05	0	-	1	200,00	123	162,44	-1	0,03	0	100,00
Kassai	-3452	-3299	83,26	5	28,57	-364	80,03	-10	16,67	0	-	1	200,00	-5	0,00	187	137,03	23	-0,67	20	253,85
Összesen	-16433	-14874	89,12	-15	75,41	-1697	85,63	-126	29,61	13	128,89	-4	200,00	-4	71,43	175	116,34	43	-0,26	49	126,06

Óvoda – egyházi

Kerület	2002													2005													2008												
	Gyerekek összesen	Szlovákok	%	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%																		
Óvodák	152	150	98,68	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	1,32																
Poszonyi	94	94	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Nagyszombati	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																
Trencsényi	80	0	0,00	80	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Nyitrai	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																
Zsolnai	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																
Besztercebányai	139	95	68,35	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	44	31,65	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Eperjesi	132	126	95,45	0	0,00	4	3,03	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	1,52	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Kassai	597	465	77,89	0	0,00	84	14,07	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	46	7,71	0	0,00	0	0,00	2	0,34																
Összesen	1521	1352	88,89	0	0,00	108	7,10	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	56	3,68	1	0,07	0	0,00	4	0,26																
Különbőség 2002 és 2008 között																																							
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovákok	%	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%																		
Óvodák	313	313	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,35																
Poszonyi	127	127	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	2,83																
Nagyszombati	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																
Trencsényi	171	60	35,09	0	0,00	111	64,91	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Nyitrai	311	304	97,75	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,44																
Zsolnai	87	87	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Besztercebányai	575	529	92,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	46	8,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Eperjesi	489	489	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,20	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Kassai	2073	1908	92,04	0	0,00	111	5,35	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	47	2,27	0	0,00	0	0,00	7	0,34																
Összesen	3133	3133	100,00	0	0,00	111	3,54	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	47	1,50	1	0,03	0	0,00	10	0,32																
Különbőség 2002 és 2008 között																																							
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovákok	%	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%																		
Óvodák	161	163	208,67	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	0,00																
Poszonyi	33	33	135,11	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Nagyszombati	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																
Trencsényi	91	60	66,04	0	0,00	31	33,96	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Nyitrai	311	304	97,75	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Zsolnai	87	87	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Besztercebányai	436	434	56,84	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	104,55	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Eperjesi	357	362	387,30	0	0,00	-4	-0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-1	50,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																
Kassai	1476	1443	410,32	0	0,00	27	132,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	102,17	0	0,00	0	0,00	5	350,00																

Óvoda – összesen

2002																				
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%
Pozsonyi	16280	15776	96,90	17	0,10	303	1,86	10	0,06	2	0,01	1	0,01	6	0,04	69	0,42	90	0,55	
Nagyszombati	15702	14821	94,39	11	0,07	3783	24,09	1	0,01	0	0,00	0	0,00	0	0,00	59	0,38	10	0,06	
Trenčségi	16324	16279	99,72	3	0,02	0	0,00	2	0,01	0	0,00	0	0,00	0	0,00	21	0,13	8	0,05	
Nyitrai	18606	14241	76,54	6	0,03	4218	22,67	0	0,00	3	0,02	0	0,00	1	0,01	100	0,54	23	0,12	
Zsolnai	19667	19624	99,78	8	0,04	0	0,00	3	0,02	1	0,01	0	0,00	0	0,00	16	0,08	3	0,02	
Besztercebányai	17584	15606	88,75	6	0,03	1762	10,02	7	0,04	2	0,01	1	0,01	1	0,01	170	0,97	6	0,03	
Eperjesi	24683	24241	98,21	3	0,01	1	0,00	144	0,58	37	0,15	0	0,00	1	0,00	241	0,98	4	0,02	
Kassai	22279	19890	89,28	7	0,03	1827	8,20	12	0,05	0	0,00	1	0,00	5	0,02	508	2,28	16	0,07	
Összesen	151125	137478	90,97	61	0,04	11894	7,87	179	0,12	45	0,03	3	0,00	14	0,01	1121	0,74	139	0,09	
2005																				
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%
Pozsonyi	15978	15526	97,17	5	0,03	238	1,49	5	0,03	0	0,00	2	0,01	6	0,04	5	0,03	54	0,34	
Nagyszombati	14591	11087	75,99	15	0,10	3414	23,40	2	0,01	0	0,00	1	0,01	3	0,02	39	0,27	15	0,10	
Trenčségi	15179	15137	99,72	5	0,03	3	0,02	0	0,00	0	0,00	1	0,01	2	0,01	12	0,08	9	0,06	
Nyitrai	17236	13201	76,59	14	0,08	3862	22,41	2	0,01	0	0,00	3	0,02	1	0,01	110	0,64	19	0,11	
Zsolnai	18796	18754	99,78	3	0,02	0	0,00	1	0,01	1	0,01	0	0,00	0	0,00	13	0,07	13	0,07	
Besztercebányai	16143	14206	88,00	6	0,04	1714	10,62	5	0,03	2	0,01	3	0,02	4	0,02	174	1,08	16	0,10	
Eperjesi	23263	22642	97,33	2	0,01	3	0,01	31	0,13	61	0,26	0	0,00	1	0,00	514	2,21	2	0,01	
Kassai	20628	18322	88,82	2	0,01	1658	8,04	12	0,06	1	0,00	0	0,00	2	0,01	591	2,87	18	0,09	
Összesen	141814	128875	90,88	52	0,04	10892	7,68	58	0,04	65	0,05	10	0,01	19	0,01	1458	1,03	146	0,10	
2008																				
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%
Pozsonyi	17056	16495	96,71	10	0,06	267	1,57	5	0,03	0	0,00	2	0,01	9	0,05	0	0,00	81	0,47	
Nagyszombati	14516	11236	77,40	12	0,08	3219	22,18	0	0,00	0	0,00	1	0,01	2	0,01	11	0,08	21	0,14	
Trenčségi	14361	14328	99,77	3	0,02	4	0,03	1	0,01	0	0,00	0	0,00	1	0,01	11	0,08	7	0,05	
Nyitrai	16527	12801	77,46	9	0,05	3607	21,82	0	0,00	1	0,01	1	0,01	1	0,01	64	0,39	15	0,09	
Zsolnai	18756	18697	99,69	6	0,03	1	0,01	0	0,00	1	0,01	0	0,00	0	0,00	13	0,07	6	0,03	
Besztercebányai	15460	13619	88,09	1	0,01	1666	10,78	1	0,01	0	0,00	1	0,01	0	0,00	141	0,91	13	0,08	
Eperjesi	22240	21697	97,56	5	0,02	0	0,00	44	0,20	57	0,26	0	0,00	2	0,01	418	1,88	5	0,02	
Kassai	19270	17012	88,28	4	0,02	1459	7,57	2	0,01	0	0,00	2	0,01	0	0,00	719	3,73	39	0,20	
Összesen	138186	125885	91,10	50	0,04	10223	7,40	53	0,04	59	0,04	8	0,01	15	0,01	1377	1,00	187	0,14	
Különbőség 2002 és 2008 között																				
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%
Pozsonyi	776	719	104,56	-7	58,82	-36	88,12	-5	50,00	-2	0,00	1	200,00	3	150,00	-6	0,00	12	117,39	
Nagyszombati	-1186	-585	95,05	1	109,09	-564	85,09	-1	0,00	0	-	1	-	2	-	-48	18,64	11	210,00	
Trenčségi	-1951	-1951	88,02	0	100,00	0	-	-1	50,00	0	-	0	-	0	-	-10	52,38	-1	87,50	
Nyitrai	-2079	-1440	89,89	3	150,00	-611	85,51	0	-	-2	33,33	1	-	0	100,00	-36	64,00	-8	65,22	
Zsolnai	-911	-927	95,28	-2	75,00	0	-	-3	0,00	1	100,00	1	-	0	-	3	81,25	3	200,00	
Besztercebányai	-2124	-1987	87,27	-5	16,67	-96	94,55	-6	14,29	-2	0,00	0	100,00	-1	0,00	-29	82,94	7	216,67	
Eperjesi	-2443	-2544	89,54	2	166,67	-4	0,00	-100	30,56	20	154,05	0	-	1	200,00	177	173,44	1	125,00	
Kassai	-3009	-2878	85,53	-3	87,14	-368	79,86	-10	16,67	0	-	1	200,00	-5	0,00	211	141,54	23	243,75	
Összesen	-12939	-11593	91,57	-11	81,97	-1671	85,95	-126	29,61	14	131,11	5	266,67	1	107,14	256	122,84	48	134,53	

Ez a kerületenkénti és a fenntartók szerinti lebontás azt mutatja, hogy az országos szintű fogyás ellenére a Pozsonyi kerületben megemelkedett a szlovák óvodások száma. Az őshonos kisebbségek száma viszont majdnem minden esetben csökkent. Mindössze 1 lengyel és 3 német nemzetiségű óvodással mutat többet a statisztika, mint hat évvel korábban. Rajtuk kívül csak az egyéb nemzetiségűekből, valamint a külföldiekből lett több ovis a főváros körzetében. A gyarapodás listáján a legnagyobb számbeli különbség a hat esztendő összehasonlítása során a Kassai és az Eperjesi kerület roma lakosságánál mérhető, a legjelentősebb fogyás pedig a magyar óvodásoknál tapasztalható, méghozzá a Nyitrai és Nagyszombati kerületekben. Arányaiban azonban még ezt is felülmúlja a Kassai kerület magyarjainak létszámcsökkenése.

A 3 és 6 év közötti gyerekek közül a Nyitrai kerületben él a legtöbb magyar nemzetiségű (3607), számarányuk azonban a Nagyszombati kerületben a legmagasabb (22,19%). A korábbi számok ezzel szemben azt mutatják, hogy ezen adatok mögött is jókora fogyás rejtőzik, hiszen mindkét esetben 14-15%-kal csökkent a magyar kisgyerekek száma. Ennél is jelentősebb létszámcsökkenés történt a Kassai kerület magyar nemzetiségű óvodásai esetében, akik 2008-ban több mint 20%-kal voltak kevesebben, mint hat évvel korábbi kortársaik.

Még realisabb képet kapunk, ha áttekintjük az identitásról egyértelműen árulkodó intézmény- és nyelvválasztás kérdését, vagyis azt, kit milyen nevelési nyelvű óvodába írtak be szülei. Ennek megválaszolására kétféle táblázattal próbálkozunk. Az első a fenntartók és az egyes kerületek szerint mutatja, mennyien jártak az adott időszakban szlovák, illetve magyar óvodai csoportba, s ez az egész korosztálynak hány százaléka. A másik típusú táblázat arra keresi a választ, hogy a magyar nemzetiséghez tartozók közül mennyien választották a magyar nevelési nyelvű óvodát. Az identitásvállalásnak eme formája jelentős mértékben előrevetít(het)i az adott kisebbség majdani sorsát.

Óvoda – önkormányzati

2002										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	746	98,16	15805	98,50	14	1,84	241	1,50	760	16046
Nagyszombati	609	76,22	12219	78,72	190	23,78	3303	21,28	799	15522
Trencsényi	788	100	16234	100	0	0	0	0	788	16234
Nyitrai	786	81,03	15357	82,89	184	18,97	3169	17,11	970	18526
Zsolnai	928	100	19667	100	0	0	0	0	928	19667
Besztercebányai	865	92,12	16317	92,95	74	7,88	1237	7,05	939	17554
Eperjesi	1152	96,24	23841	97,14	0	0	0	0	1197	24544
Kassai	1007	91,88	20635	93,42	89	8,12	1454	6,58	1096	22089
Összesen	6881	92,03	140075	93,27	551	7,37	9404	6,26	7477	150182
2008										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	719	97,69	15793	97,96	14	1,90	262	1,63	736	16122
Nagyszombati	563	76,60	11300	79,36	172	23,40	2939	20,64	735	14239
Trencsényi	714	100	14173	100	0	0	0	0	714	14174
Nyitrai	683	80,92	13521	82,67	161	19,08	2835	17,33	844	16356
Zsolnai	866	100	17944	100	0	0	0	0	866	17944
Besztercebányai	711	90,57	13881	91,58	74	9,43	1277	8,42	785	15158
Eperjesi	1049	98,68	20883	98,88	0	0	0	0	1063	21119
Kassai	854	91,53	17345	93,07	79	8,47	1292	6,93	933	18637
Összesen	6159	92,26	124840	93,34	500	7,49	8605	6,43	6676	133749
Létszámváltozás 2002 és 2008 között										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	magyar csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	-27	-3,62	-12	-0,08	0	0	21	8,71	-24	76
Nagyszombati	-46	-7,55	-919	-7,52	-18	-9,47	-364	-11,02	-64	-1283
Trencsényi	-74	-9,39	-2061	-12,70	0	0	0	0	-74	-2060
Nyitrai	-103	-13,10	-1836	-11,96	-23	-12,50	-334	-10,54	-126	-2170
Zsolnai	-62	-6,68	-1723	-8,76	0	0	0	0	-62	-1723
Besztercebányai	-154	-17,80	-2436	-14,93	0	0	40	3,23	-154	-2396
Eperjesi	-103	-8,94	-2958	-12,41	0	0	0	0	-134	-3425
Kassai	-153	-15,19	-3290	-15,94	-10	-11,24	-162	-11,14	-163	-3452
Összesen	-722	-10,49	-15235	-10,88	-51	-9,26	-799	-8,50	-801	-16433

Óvoda – egyházi

2002										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	7	100	152	100	0	0	0	0	7	152
Nagyszombati	4	100	94	100	0	0	0	0	4	94
Trencsényi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	0	0	0	0	4	100	80	100	4	80
Zsolnai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Besztercebányai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eperjesi	7	100	139	100	0	0	0	0	7	139
Kassai	6	100	132	100	0	0	0	0	6	132
Összesen	24	85,71	517	86,60	4	14,29	80	13,40	28	597
2008										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	13	100	313	100	0	0	0	0	13	313
Nagyszombati	6	100	127	100	0	0	0	0	6	127
Trencsényi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	3	30,00	53	30,99	7	70,00	118	69,01	10	171
Zsolnai	13	100	311	100	0	0	0	0	13	311
Besztercebányai	5	100	87	100	0	0	0	0	5	87
Eperjesi	26	100	575	100	0	0	0	0	26	575
Kassai	22	100	489	100	0	0	0	0,00	22	489
Összesen	88	92,63	1955	94,31	7	7,37	118	5,69	95	2073
Létszámváltozás 2002 és 2008 között										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	magyar csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	6	85,71	161	105,92	0	0	0	0	6	161
Nagyszombati	2	50,00	33	35,11	0	0	0	0	2	33
Trencsényi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	3	-	53	-	3	75,00	38	47,50	6	91
Zsolnai	13	-	311	-	0	0	0	0	13	311
Besztercebányai	5	-	87	-	0	0	0	0	5	87
Eperjesi	19	271,43	436	313,67	0	0	0	0	19	436
Kassai	16	266,67	357	270,45	0	0	0	0	16	357
Összesen	64	266,67	1438	278,14	3	75,00	38	47,50	67	1476

Az önkormányzati fenntartású óvodák esetében azt láthatjuk, hogy a legtöbb magyar csoportot a Nagyszombati és a Nyitrai kerület települései működtetik. Nagyszombat megye óvodai csoportjai közül majdnem minden negyedik magyar nyelvű, Nyitra környékén minden ötödik csoportban folyik magyar nyelvű oktató-nevelő munka. A vizsgált időszakban viszont mindkét kerületben jelentősen csökkent a magyar óvodások aránya, s míg a Nagyszombati kerületben a szlovák gyerekek számaránya csak 7,52%-kal csökkent, a magyaroké meghaladja a 11%-ot. Ezzel ellentétben a Nyitrai kerületben inkább a csoportok aránya csökkent jelentősebben a gyerekek számarányával szemben. Érdekeség, hogy a Kassai kerület magyar óvodai csoportjai közül 2002 és 2008 között minden kilencedik megszűnt, a magyar csoportban tanuló gyerekek számaránya mégis némileg emelkedett. Ami leginkább meglepő, az a magyar óvodások Besztercebányai kerületben tapasztalt létszámnövekedése, s ezzel természetesen jelenlétük aránya is majdnem másfél százalékkal nőtt.

Óvoda – magán

2002										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	6	100	82	100	0	0	0	0	6	82
Nagyszombati	4	100	86	100	0	0	0	0	4	86
Trencsényi	4	100	90	100	0	0	0	0	4	90
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Besztercebányai	2	100	30	100	0	0	0	0	2	30
Eperjesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kassai	3	100	58	100	0	0	0	0	3	58
Összesen	19	100	346	100	0	0	0	0	19	346
2008										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	44	88,00	555	89,37	0	0	0	0	50	621
Nagyszombati	8	100	150	100	0	0	0	0	8	150
Trencsényi	9	100	187	100	0	0	0	0	9	187
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	25	100	501	100	0	0	0	0	25	501
Besztercebányai	11	100	215	100	0	0	0	0	11	215
Eperjesi	25	96,15	531	97	0	0	0	0	26	546
Kassai	8	100	144	100	0	0	0	0	8	144
Összesen	130	94,89	2283	96,57	0	0	0	0	137	2364
Létszámváltozás 2002 és 2008 között										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	magyar csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	38	633,33	473	576,83	0	0	0	0	44	539
Nagyszombati	4	100,00	64	74,42	0	0	0	0	4	64
Trencsényi	5	125,00	97	107,78	0	0	0	0	5	97
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	25	-	501	-	0	0	0	0	25	501
Besztercebányai	9	450,00	185	616,67	0	0	0	0	9	185
Eperjesi	25	-	531	-	0	0	0	0	26	546
Kassai	5	166,67	86	148,28	0	0	0	0	5	86
Összesen	111	584,21	1937	559,83	0	0	0	0	118	2018

Összességében elmondható, hogy a magyar óvodai csoportok és az azokat látogató gyerekek számarányának csökkenése némileg lassúbb ütemű volt, mint azt a szlovák óvodák esetében tapasztalhatjuk. Ebben persze az is közrejátszott, hogy sok szlovák nemzetiségű gyereket az újonnan nyílt egyházi és magánóvodákba írtattak be.

Az alábbi táblázat adatai azt igazolják, hogy a legtöbb magyar nemzetiségű óvodáskorú gyerek a Nyitrai kerületben él, az arányokat tekintve azonban az első helyen a Nagyszombati kerület áll, ahol ezer óvodásra 222 magyar nemzetiségű jut. Ebben a kerületben – bár a helyzet egyedül itt romlott, a többi kerületben javult – még minden ötödik óvodás jár magyar csoportba. A számok tanúsága szerint ismét csökkent azon magyar nemzetiségűek aránya, akik nem az anyanyelvi oktatást választják. 2008-ban már kevesebb, mint 15%-nyi magyar íratta gyermekét szlovák óvodai csoportba. A legjobb arány a Pozsonyi kerületben tapasztalható, ahol a statisztikák szerint a magyar nemzetiségű és a magyar csoportba járó óvodások száma közti különbség mindössze 5.

Óvoda – összesen

Kerület	2002												MCS/MN %-ban		
	Gyerekek létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar csoportba jár			MCS/MN					
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami		egyházi	magán
Pozsonyi	16280	16046	152	82	303	1,86	301	0	2	241	1,48	241	0	0	79,54
Nagyszombati	15702	15522	94	86	3783	24,09	3783	0	0	3303	21,04	3303	0	0	87,31
Trencsényi	16324	16234	0	90	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Nyitrai	18606	18526	80	0	4218	22,67	4138	80	0	3249	17,46	3169	80	0	77,03
Zsolnai	19667	19667	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Besztercebányai	17584	17554	0	30	1762	10,02	1762	0	0	1237	7,03	1237	0	0	70,20
Eperjesi	24683	24544	139	0	1	0,04	1	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Kassai	22279	22089	132	58	1827	8,20	1823	4	0	1454	6,53	1454	0	0	79,58
Összesen	151125	150182	597	346	11894	7,87	11808	84	2	9484	6,28	9404	80	0	79,74
Kerület	2005												MCS/MN %-ban		
	Gyerekek létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar csoportba jár			MCS/MN					
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami		egyházi	magán
Pozsonyi	15978	15499	282	197	238	1,49	238	0	0	228	1,43	228	0	0	95,80
Nagyszombati	14591	14430	106	55	3414	23,40	3414	0	0	2990	20,49	2990	0	0	87,58
Trencsényi	15179	15089	0	90	3	0,02	3	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Nyitrai	17236	17088	148	0	3862	22,41	3760	102	0	2981	17,30	2878	103	0	77,19
Zsolnai	18796	18376	229	191	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Besztercebányai	16143	16032	24	87	1714	10,62	1714	0	0	1293	8,01	1293	0	0	75,44
Eperjesi	23263	22761	415	87	3	0,13	3	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Kassai	20628	20241	317	70	1658	8,04	1652	6	0	1398	6,78	1398	0	0	84,32
Összesen	141814	139516	1521	777	10892	7,68	10784	108	0	8890	6,27	8787	103	0	81,62
Kerület	2008												MCS/MN %-ban		
	Gyerekek létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar csoportba jár			MCS/MN					
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami		egyházi	magán
Pozsonyi	17056	16122	313	621	267	1,57	266	0	1	262	1,54	262	0	0	98,13
Nagyszombati	14516	14239	127	150	3219	22,18	3219	0	0	2939	20,25	2939	0	0	91,30
Trencsényi	14361	14174	0	187	4	0,03	4	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Nyitrai	16527	16356	171	0	3607	21,82	3496	111	0	2953	17,87	2835	118	0	81,87
Zsolnai	18756	17944	311	501	1	0,01	1	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Besztercebányai	15460	15158	87	215	1666	10,78	1666	0	0	1277	8,26	1277	0	0	76,65
Eperjesi	22240	21119	575	546	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Kassai	19270	18637	489	144	1459	7,57	1459	0	0	1292	6,70	1292	0	0	88,55
Összesen	138186	133749	2073	2364	10223	7,40	10111	111	1	8723	6,31	8605	118	0	85,33

Tanulók megoszlása nemzetiség szerint – állami intézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
szlovák	523062	90,73	459065	90,84	394197	90,90
magyar	46155	8,01	41235	8,16	35556	8,20
ukrán	499	0,09	381	0,08	288	0,07
német	88	0,02	89	0,02	67	0,02
ruszin	254	0,04	198	0,04	182	0,04
cseh	881	0,15	592	0,12	401	0,09
lengyel	33	0,01	24	0,00	41	0,01
roma	4233	0,73	2656	0,53	1715	0,40
egyéb	426	0,07	421	0,08	511	0,12
külföldi	874	0,15	717	0,14	689	0,16
Összesen	576505	100,00	505378	100,00	433647	100,00

Tanulók megoszlása nemzetiség szerint – egyházi intézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
szlovák	24167	94,88	23952	95,15	21246	94,32
magyar	1187	4,66	1045	4,15	1077	4,78
ukrán	5	0,02	3	0,01	6	0,03
német	17	0,07	14	0,06	3	0,01
ruszin	4	0,02	7	0,03	5	0,02
cseh	19	0,07	19	0,08	11	0,05
lengyel	5	0,02	1	0,00	2	0,01
roma	22	0,09	86	0,34	120	0,53
egyéb	18	0,07	25	0,10	19	0,08
külföldi	26	0,10	20	0,08	37	0,16
Összesen	25470	100,00	25172	100,00	22526	100,00

Tanulók megoszlása nemzetiség szerint – magánintézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
szlovák	356	92,47	1553	94,81	2853	95,10
magyar	0	0,00	5	0,31	16	0,53
ukrán	1	0,26	1	0,06	2	0,07
német	1	0,26	2	0,12	0	0,00
ruszin	0	0,00	2	0,12	3	0,10
cseh	1	0,26	1	0,06	3	0,10
lengyel	1	0,26	3	0,18	3	0,10
roma	0	0,00	16	0,98	5	0,17
egyéb	9	2,34	16	0,98	31	1,03
külföldi	16	4,16	39	2,38	84	2,80
Összesen	385	100,00	1638	100,00	3000	100,00

Az alapiskolák adatai alapján hasonló képet festhetünk, mint amit az óvodáknál tapasztaltunk. A 2002 és 2008 közt eltelt periódusban itt sem történtek igazán radikális változások, és hasonlóképpen elmondható, hogy a magyar nyelvű intézmények ará-

nya magasabb, mint a bennük tanuló gyerekéké. Ugyanakkor lényegesen kisebb lett az alapiskolát látogató tanulók száma. Míg az iskolák száma csak 6,6%-kal csökkent (159 iskola), addig a tanulói létszám 24%-kal apadt (143187). Ennek következtében a vizsgált hat esztendő alatt 4565 alapiskolai osztályt szüntettek meg az illetékesek. Ugyancsak megállapíthatjuk, hogy a magyar osztályba járók részaránya némileg emelkedett, ám a legutóbbi népszámlálási adatokban (2001) szereplő számoktól – főként ami a magyar anyanyelvűek szlovákiai jelenlétét illeti – így is jelentősen elmarad.

Tanulók megoszlása nemzetiség szerint – összesen

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
szlovák	547585	90,91	484570	91,05	418296	91,10
magyar	47342	7,86	42285	7,95	36649	7,98
ukrán	505	0,08	385	0,07	296	0,06
német	106	0,02	105	0,02	70	0,02
ruszín	258	0,04	207	0,04	190	0,04
cseh	901	0,15	612	0,11	415	0,09
lengyel	39	0,01	28	0,01	46	0,01
roma	4255	0,71	2758	0,52	1840	0,40
egyéb	453	0,08	462	0,09	561	0,12
külföldi	916	0,15	776	0,15	810	0,18
Összesen	602360	100,00	532188	100,00	459173	100,00

A fenti táblázatból elsősorban arról tájékozódhatunk, hogy az egyes nemzetiségek milyen arányban voltak jelen a vizsgált időszakban a 6 és 15 év közti korcsoportban. Az adatok hitelességét némileg megkérdőjelezi, hogy a statisztikák szerint csökkent a roma fiatalok száma. Ugyanakkor viszont azt is látni kell, hogy nőtt a szlovákok és a magyarok részaránya, s ez a két tény minden bizonnyal összefüggésben van. A többi nemzetiségnél csupán a csehek jelentős fogyása szembetűnő.

A különböző fenntartású iskolák számadatai szintén azt mutatják, hogy az önkormányzati iskolákban csökkent a roma tanulók száma, 2008-ban viszont már hatszor több roma nemzetiségű járt egyházi iskolába, mint 2002-ben. Érdeemes megvizsgálni a különböző tanítási nyelvű iskolák helyzetét kerületenként is, főképp azokban a régiókban, ahol nagyobb számban élnek kisebbségek.

Az általános összehasonlítás céljainak leginkább az önkormányzati iskolák adatai felelnek meg, hiszen nemzetiségi magániskola még nem létezik Szlovákiában, és az egyházi iskolák száma is elenyésző. Az 5 kerület esetében, amelyekben magyarok is nagyobb számban élnek, a Besztercebányai volt az egyedüli, ahol nőtt a magyar iskolák száma, Kassa és Pozsony megye esetében a létszám nem változott, a Nyitrai és a Nagyszombati kerületben viszont – annak ellenére, hogy az utóbbiban még a százalékarány is emelkedett – csökkent a magyar intézmények száma, hiszen ezekben a régiókban 11, illetve 4 iskolát bezártak. Csökkent az ún. vegyes igazgatású iskolák száma is, melyekben szlovák és magyar osztályok egyaránt működnek. A Pozsonyi kerületben mindkét ilyen iskolát bezárták, és a Kassai kerületben is kettővel csökkent a számuk. Legnagyobb számban a Besztecebányai kerületben zártak be ilyen típusú intézményeket, míg a Nyitrai kerületben eggyel több lett belőlük.

A legfontosabb következtetéseket az alapiskolák esetében is az egyes nemzetiségekhez tartozók nyelvválasztásából és identitásvállalásából szűrhetjük le, vagyis (a mi ese-

tünkben) elsősorban azt kell vizsgálnunk, hogy a magyar nemzetiségűek milyen arányban választják az anyanyelvi iskolát. Ha a kerületi lebontást elemezzük, azt tapasztaljuk, hogy a legnagyobb létszámcsökkenés a Pozsonyi kerületben történt (36%-kal esett vissza a magyar alapiskolások száma), a Nyitrai, a Nagyszombati és a Kassai kerületekben nagyságrendileg 21-23%-kal csökkent a magyar alapiskolások száma, míg a Besztercebányaiban csupán 8%-os volt a visszaesés, ez pedig az arányok javulásához vezetett, s a kerületben már minden nyolcadik gyerek magyar tanítási nyelvű iskolát látogat. Ebben a kerületben találjuk a nyelvhez való ragaszkodás legjobb arányát is, mert csupán 7%-nyi magyar látogat szlovák nyelvű iskolát. Ez az arány egyébként minden kerületben javult, és ennek köszönhető, hogy 2008-ban a magyar nemzetiségűeknek már csak 14%-a (vagyis nagyjából minden hetedik magyar gyerek) jár szlovák oktatási nyelvű intézménybe.

Alapiskola – önkormányzati

2002							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	141	93,38	2	1,32	8	5,30	151
Nagyszombati	185	72,55	0	0	70	27,45	255
Trencsényi	213	100	0	0	0	0	213
Nyitrai	251	74,48	7	2,08	79	23,44	337
Zsolnai	263	100	0	0	0	0	263
Besztercebányai	231	77,78	17	5,72	49	16,50	297
Eperjesi	438	97,99	0	0	0	0	447
Kassai	272	84,21	11	3,41	40	12,38	323
Összesen	1994	87,23	37	1,62	246	10,76	2286
2008							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	125	93,28	0	0	8	5,97	134
Nagyszombati	167	72	0	0	66	28,33	233
Trencsényi	191	100	0	0	0	0	191
Nyitrai	221	74,41	8	2,69	68	22,90	297
Zsolnai	247	100	0	0	0	0	247
Besztercebányai	207	76,67	12	4,44	51	18,89	270
Eperjesi	408	97	0	0	0	0	419
Kassai	250	83,61	9	3,01	40	13,38	299
Összesen	1816	86,89	29	1,39	233	11,15	2090

Alapiskola – egyházi

2002							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	11	100	0	0	0	0	11
Nagyszombati	5	71,43	0	0	2	28,57	7
Trencsényi	8	100	0	0	0	0	8
Nyitrai	12	70,59	0	0	5	29,41	17
Zsolnai	14	100	0	0	0	0	14
Besztercebányai	6	60,00	0	0	4	40,00	10
Eperjesi	20	100	0	0	0	0	20
Kassai	11	84,62	0	0	2	15,38	13
Összesen	87	87,00	0	0	13	13,00	100

2008							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	12	100	0	0	0	0	12
Nagyszombati	5	71	0	0	2	28,57	7
Trencsényi	8	100	0	0	0	0	8
Nyitrai	12	70,59	0	0	5	29,41	17
Zsolnai	18	100	0	0	0	0	18
Besztercebányai	9	75,00	0	0	3	25,00	12
Eperjesi	24	100	0	0	0	0	24
Kassai	13	86,67	0	0	2	13,33	15
Összesen	101	89,38	0	0	12	10,62	113

Alapiskola – magán

2002							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	3	60,00	0	0	0	0	5
Nagyszombati	0	-	0	-	0	-	0
Trencsényi	1	100	0	0	0	0	1
Nyitrai	0	-	0	-	0	-	0
Zsolnai	1	100	0	0	0	0	1
Besztercebányai	2	100	0	0	0	0	2
Eperjesi	0	-	0	0	0	0	0
Kassai	1	100	0	0	0	0	1
Összesen	8	80,00	0	0	0	0	10

2008							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	7	77,78	0	0	0	0	9
Nagyszombati	1	100	0	0	0	0	1
Trencsényi	2	100	0	0	0	0	2
Nyitrai	1	100	0	0	0	0	1
Zsolnai	5	100	0	0	0	0	5
Besztercebányai	7	100	0	0	0	0	7
Eperjesi	3	100	0	0	0	0	3
Kassai	6	100	0	0	0	0	6
Összesen	32	94,12	0	0	0	0	34

Megjegyzés: Az iskolák százalékarányának összege helyenként kisebb, mint 100%, mert a végösszeg tartalmazza az egyéb oktatási nyelvű intézményeket is.

Alapiskola – összesen

Kerület	2002										MO/MN %-ban			
	Tanulók létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar osztályba jár			magán				
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	%	állami			%		
Pozsonyi	54816	51534	3069	213	1359	2,48	1343	16	0	906	1,65	906	0	66,67
Nagyszombati	58761	57162	1599	0	13342	22,71	13103	239	0	11429	19,45	11190	239	85,66
Trencsényi	67598	65143	2438	17	10	0,01	10	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Nyitrai	74194	70427	3767	0	16417	22,13	15854	563	0	13797	18,60	13272	525	84,04
Zsolnai	85268	80618	4654	76	4	0,00	4	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Besztercebányai	70014	68560	1431	23	8293	11,84	8255	38	0	7060	10,08	7018	42	85,13
Eperjesi	103791	98425	5366	0	13	0,01	13	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Kassai	87918	84636	3226	56	7904	8,99	7573	331	0	6155	7,00	5826	329	77,87
Összesen	602360	576505	25470	385	47342	7,86	46155	1187	0	39347	6,53	38212	1135	83,11

Kerület	2005										MO/MN %-ban			
	Tanulók létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar osztályba jár			magán				
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	%	állami			%		
Pozsonyi	45534	42074	3050	410	1057	2,32	1047	8	2	730	1,60	730	0	69,06
Nagyszombati	51870	50450	1420	0	11770	22,69	11600	170	0	10069	19,41	9899	170	85,55
Trencsényi	58081	55694	2321	66	8	0,01	8	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Nyitrai	65280	62044	3236	0	14713	22,54	14201	512	0	12337	18,90	11856	481	83,85
Zsolnai	76720	71137	5107	476	7	0,01	7	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Besztercebányai	62010	60309	1602	99	7790	12,56	7744	46	0	6845	11,04	6821	24	87,87
Eperjesi	93331	88214	5117	0	8	0,00	8	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Kassai	79362	75456	3319	587	6932	8,73	6620	309	3	5336	6,72	5035	301	76,98
Összesen	532188	505378	25172	1638	42285	7,95	41235	1045	5	35317	6,64	34341	976	83,52

Kerület	2008										MO/MN %-ban			
	Tanulók létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar osztályba jár			magán				
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	%	állami			%		
Pozsonyi	38501	35135	2741	625	832	2,16	818	10	4	577	1,50	577	0	69,35
Nagyszombati	44899	43616	1234	49	10118	22,54	9933	185	0	8837	19,68	8647	190	87,34
Trencsényi	48470	46305	2036	129	8	0,02	8	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Nyitrai	55611	52720	2863	28	12713	22,86	12218	495	0	10828	19,47	10358	470	85,17
Zsolnai	66770	61509	4602	659	11	0,02	8	1	2	0	0,00	0	0	0,00
Besztercebányai	53388	51524	1574	290	6964	13,04	6916	47	1	6480	12,14	6462	18	93,05
Eperjesi	81215	76478	4442	295	9	0,01	9	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Kassai	70319	66360	3034	925	5994	8,52	5646	339	9	4816	6,85	4500	316	80,35
Összesen	459173	433647	22526	3000	36649	7,98	35556	1077	16	31538	6,87	30544	994	86,05

A 2008-as számokból az is kitűnik, hogy több mint ötezer magyar nemzetiséget vállaló fiatal jár szlovák alapiskolába, egy részük (87) ráadásul egyházi fenntartású intézménybe. Furcsaság, hogy a Nagyszombati kerületben öttel több gyerek jár magyar egyházi iskolába, mint amennyi a magyar nemzetiségű egyházi iskolások száma. Ők minden bizonnyal szlovák nemzetiségűek, illetve vegyes házasságból származó tanulók.

Összefoglaló

A nemzetiségi közoktatást elemző tanulmányunknak sohasem volt célja, hogy mindent megmagyarázzon, minden kérdésre kimerítő választ adjon. Az alapstatisztikák összevetése, a központi hivataloktól eltérő szempontrendszerek figyelembe vétele csupán a tartós együttgondolkodást szeretné kiváltani. A mélyebb következtetések levonását szeretnénk meghagyni az olvasóknak, főképp pedig a szakembereknek. A közoktatás számadatai egyébként is évtizedek óta igazolják, hogy a szociológusok és a népeségkutatók számára a legmegbízhatóbb alapanyagként, míg az egyes népcsoportoknak akár mementőként is szolgálhatnak.

